

9. Речник

9.2. Определения и Дефиниции в НСС

НСФОМСП – Общи Разпоредби

Актив - ресурс, контролиран от предприятието в резултат на минали събития, от който се очаква бъдеща икономическа изгода.

Пасив - съществуващо задължение на предприятието, което произтича от минали събития и чието уреждане се очаква да доведе до изтичане на ресурси - носители на икономическа изгода.

Собствен капитал - остатъчната стойност на активите на предприятието след приспадането на всичките му пасиви.

Приход - нарастването на икономическата изгода през отчетния период под формата на придобиване на активи или намаляване на пасивите, което води до нарастване на собствения капитал, освен онова, което подлежи на разпределяне между собствениците на капитала, и преоценката, отразена в собствения капитал.

Разход - намаляването на икономическата изгода през отчетния период под формата на извеждане извън предприятието или намаляване на активите, или увеличаване на пасивите, което води до намаляване на собствения капитал, отделно от това, което подлежи на разпределяне между собствениците на капитала, и преоценката, отразена в собствения капитал.

Финансов резултат (печалба или загуба) - стойностен израз на крайния икономически резултат от осъществяването на определена сделка или от дейността на предприятието за определен отчетен период.

Печалба/загуба от обичайната дейност - крайният икономически резултат от съпоставянето на приходите и разходите от обичайната дейност.

Счетоводна печалба/загуба - печалбата/загубата преди начисляване на разходите за данъци.

Балансова печалба/загуба - печалбата/загубата след начисляване на разходите за данъци.

Контрол - възможността да се насочва (ръководи) финансово-оперативната дейност на друго предприятие поради притежаването пряко или косвено на повече от половината от акциите, от дяловете вноски, от гласовете или от членовете на органите на управление.

Малки предприятия - предприятията, прилагачи облекчена форма на финансова отчетност съгласно Закона за счетоводството.

Международни счетоводни стандарти - международните счетоводни стандарти по смисъла на Закона за счетоводството.

НСС 1 – Представяне на Финансови Отчети

Финансовите отчети - структурирано представяне на информация за финансовото състояние, резултатите от дейността и паричните потоци на предприятието, представена като:

- (а) активи;
- (б) пасиви;
- (в) собствен капитал;
- (г) приходи;
- (д) разходи;
- (е) парични потоци.

Съставните части на финансовия отчет са:

- (а) счетоводен баланс;
- (б) отчет за приходите и разходите;
- (в) отчет за собствения капитал;
- (г) отчет за паричните потоци;
- (д) приложение.

Финансови отчети с общо предназначение – тези отчети, чиято цел е да отговорят на нуждите на външните потребители - акционери (съдружници), заемодатели, доставчици, клиенти, персонал, държавни органи и други.

Вярно и честно представяне на информацията представена във финансовите отчети - е постигнато, когато предприятието:

(а) е избрало и прилагало счетоводна политика в съответствие със Закона за счетоводството и Националните стандарти за финансови отчети за малки и средни предприятия;

(б) е избрало и прилагало за нерешени въпроси в Националните стандарти за финансови отчети за малки и средни предприятия счетоводна политика в съответствие с Международните счетоводни стандарти и е оповестило този факт.

Съществена сума по статия – сумата по дадена статия е съществена ако нейното неоповестяване би довело до нарушаване на изискването за вярно и честно представяне на имущественото и финансовото състояние, отчетения финансов резултат, промените в паричните потоци и в собствения капитал

Годишен финансов отчет - този отчет, който е съставен за период от една календарна година.

Счетоводен баланс - представя активите, пасивите и собствения капитал на предприятието, като информацията за тях е систематизирана в раздели, групи и статии. Разделите се обозначават с главни букви, групите - с римски цифри, а статиите - с арабски цифри.

Балансова стойност – стойността, определена като разлика между отчетната стойност и коректива, отнасящ се за тази стойност.

Оперативен цикъл - времето от придобиване на активите (материали, суровини и други), които влизат в процес на преработка, до реализация на създадения продукт в парични средства.

Предприятия от група са предприятието майка и всички негови дъщерни предприятия по смисъла на СС 27 - Консолидирани финансови отчети и отчитане на инвестициите в дъщерни предприятия.

Приходи за бъдещи периоди - приходи през текущия отчетен период, които са свързани със следващи отчетни периоди.

Разходи за бъдещи периоди - възникналите разходи през текущия отчетен период, които са свързани със следващи отчетни периоди, се посочват като разходи за бъдещи периоди.

Отчет за приходите и разходите - представя приходите и разходите на предприятието, като информацията за тях се систематизира в раздели и статии. Разделите се обозначават с главни букви, а статиите с арабски цифри. Отчетът за приходите и разходите се съставя на базата на информация от счетоводните сметки, чрез които се отчитат приходите и разходите за отчетния период, както и:

- (а) сумата на начислените данъци за отчетния период за сметка на финансовия резултат;
- (б) измененията в запасите от продукция и незавършено производство;
- (в) отчетените разходи за придобиване на активи по стопански начин;
- (г) балансовата стойност на продадените активи.

Печалбата или загубата от обичайна дейност - печалбата или загубата преди извънредните приходи/разходи и данъците за сметка на печалбата.

Отчетът за паричните потоци - съдържа информация, необходима за оценка на способността на предприятието да генерира парични средства и тяхното оползотворяване.

Приложение към финансовия отчет е подробно описание и анализ на информацията, посочена в счетоводния баланс, отчета за приходите и разходите, отчета за собствения капитал и отчета за паричните потоци.

Счетоводната политика - съвкупност от принципи, изходни предположения, концепции, правила, бази и процедури, възприети от предприятието за отчитане на неговата дейност и за представяне на информацията във финансовите отчети.

НСС 2 – Отчитане на Стоково-Материалните Запаси

Стоково-материални запаси - текущи (краткотрайни) материални активи под формата на:

(а) материали, придобити главно чрез покупка и предназначени основно за влагане в производствения процес с цел произвеждане на продукция или услуги. Те могат да са обект и на преки продажби, когато това се прецени от предприятието;

(б) продукция, създадена в резултат на производствен процес в предприятието и предназначена за продажба;

(в) стоки, придобити главно чрез покупка и предназначени за продажба;

(г) незавършено производство, представляващо съвкупност от разходи, от които се очаква да се произведе продукция;

(д) инвестиция в материален запас - материални активи, придобити за инвестиционни цели, а не за ползване.

Нетна реализируема стойност - предполагаемата продажна цена в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с необходимите разходи за завършване на производствения цикъл и разходите, необходими за осъществяване на продажбата.

НСС 4 – Отчитане на Амортизациите

Амортизация - разходът, признат за отчетния период, получен в резултат на разсрочване на амортизируемата стойност на даден актив през предполагаемия му срок на годност.

Амортизируем актив - дълготраен материален или нематериален актив, който:

(а) се очаква да бъде използван през повече от един отчетен период;

(б) има ограничен срок на годност;

(в) се държи от предприятието за целите на производството или доставката на стоки и услуги, за отдаване под наем на други лица или за административни цели.

Срок на годност:

(а) периодът, през който се предполага, че амортизируемият актив ще бъде използван от предприятието, или

(б) количеството продукция и/или услуги, които предприятието очаква да получи от използването на амортизируемия актив.

Амортизируема стойност - стойността на амортизируемия актив, която подлежи на амортизация през предполагаемия му срок на годност. Тази стойност представлява разликата между отчетната стойност на актива и неговата остатъчна стойност.

Амортизационна норма - съотношението, което може да бъде изчислено по следните начини:

(а) като процент - съотношението между амортизируемата стойност, приета за сто, и срока на годност на амортизируемия актив в години;

(б) като коефициент:

(i) съотношението между амортизационната квота и амортизируемата стойност;

(ii) съотношението между амортизируемата стойност и производителността на активите, изразена чрез стойността на определено количество продукция, услуги или други производствени единици, които предприятието очаква да получи от използването на актива.

Амортизационна квота - частта от амортизируемата стойност, която се разпределя между отделните отчетни периоди.

Отчетна стойност - стойността, по която активът се води счетоводно в предприятието. Тя може да бъде историческата цена на придобиване при счетоводното завеждане на актива или обезценената/преоценената стойност на актива, когато е извършена оценка след първоначалното му счетоводно завеждане.

Остатъчна стойност - предполагаемата стойност, която предприятието очаква да получи от амортизируем актив при изтичането на срока му на годност след извеждането му от употреба. Тази стойност зависи от вида на сделката по извеждането на актива - продажба, замяна, подмяна с доплащане, бракуване и т.н.

Начислена амортизация - сборът от амортизациите през отчетните периоди от началото на срока на годност на амортизируемия актив до момента, включително корекциите, извършени от преоценките на амортизациите.

Балансова стойност - стойността, по която активът се отразява в счетоводния баланс. Тази стойност представлява разликата между отчетната стойност и начислената до момента амортизация на амортизируемия актив. Тя не може да бъде по-ниска от остатъчната стойност на актива.

Метод на амортизация - начинът, по който се определя размерът на амортизацията през отделните отчетни периоди в рамките на срока на годност на амортизируемия актив. методите на амортизация могат да бъдат линейни и нелинейни.

НСС 7 – Отчети за Паричните Потоци

Парични средства - краткосрочни финансови активи под формата на парични наличности и/или парични еквиваленти.

Парични наличности - налични в брой пари и безсрочни депозити.

Парични еквиваленти - краткосрочни, високоликвидни вложения, които са лесно обратими в съответни парични суми и които съдържат незначителен риск от промяна в стойността им.

Парични потоци - входящите (постъпленията) и изходящите (плащанията) потоци от парични наличности и парични еквиваленти.

Паричните потоци изключват движенията между статиите, които представляват парични наличности или парични еквиваленти, защото тези елементи представляват по-скоро част от управлението на паричните наличности на предприятието, отколкото част от неговата основна, инвестиционна и финансова дейност. Управлението на паричните потоци обхваща инвестирането на свободните парични наличности в парични еквиваленти.

Основна дейност - дейността на предприятието, която не може да се определи като инвестиционна или финансова дейност.

Инвестиционна дейност - придобиване и продажба (включително предоставените или получените аванси) на:

- (а) дълготрайни (дългосрочни) активи, независимо от конкретния им вид, и
- (б) краткосрочни финансови активи, които:
 - (i) не са включени в паричните еквиваленти;
 - (ii) не се държат за дилърски операции или търговски цели, и
 - (iii) не са класифицирани като държани за осъществяване на финансова дейност.

Финансова дейност - сделки на предприятието, които водят до промяна в размера и състава на собствения и/или привлечения капитал, чрез:

- (а) поемане на парични средства от външни за дейността на предприятието източници, като:
 - (i) емитиране на ценни книжа на собствения капитал или дългови ценни книжа;
 - (ii) допълнителни вноски на собствениците, или
 - (iii) краткосрочни или дългосрочни кредити от заемодатели;
- (б) изплащане на парични средства на външни за дейността на предприятието получатели, като:
 - (i) покриване на задължения (независимо от конкретния им вид), произтичащи от получени парични средства по реда на буква "а";
 - (ii) покриване на задължения по лизингови договори;
- (в) постъпления и плащания за финансови активи (дългосрочни и/или краткосрочни), класифицирани като държани за осъществяване на финансова дейност.

НСС 8 – Нетни Печалби или Загуби за Периода, Фундаментални Грешки и Промени в Счетоводната Политика

Извънредни статии - приходи или разходи, получени в резултат на събития или операции, които са ясно разграничени от обичайната (типичната, свойствената) дейност на предприятието, поради което не се очаква те да се повтарят често или постоянно.

Обичайна дейност - дейностите, които предприятието предприема, и тези, които са свързани или произтичат от предприетите дейности, и такива, които допринасят за развитие на предприятието. Тя може да бъде основна, финансова и инвестиционна.

Фундаментални грешки - грешки, които са от такова значение, че финансовият отчет за един или повече предходни периоди вече не може да се счита за достоверен към датата на неговото публикуване.

Счетоводна политика - съвкупност от конкретни принципи, бази, установени правила и практики, приети от предприятието при изготвянето и представянето на финансовите отчети, съгласно изискванията на НСС 1 - Представяне на финансовите отчети.

НСС 9 – Представяне на Финансовите Отчети на Предприятия с Нестопанска Дейност

Предприятия с нестопанска дейност - сдружения, фондации, създадени по реда на действащото законодателство, с което се урежда тяхната дейност.

НСС 10 – Събития, Настъпили след Датата на Годишния Финансов Отчет

Непредвидимо обстоятелство - състояние или ситуация, чийто краен изход, бил той печалба или загуба, може да бъде потвърден само след настъпването или ненастъпването на едно или повече несигурни бъдещи събития.

Събития след датата на годишния финансов отчет - събития, както благоприятни, така и неблагоприятни, които настъпват между датата на годишния финансов отчет и датата, на която годишният финансов отчет е одобрен за публикуване. Тези събития могат да бъдат:

(а) коригиращи събития - събития, които доказват условия, съществували на датата на годишния финансов отчет, и

(б) некоригиращи събития - събития, които са показателни за условия, настъпили след датата на годишния финансов отчет.

Дата на годишния финансов отчет - последната дата от отчетния период, за който е съставен годишният финансов отчет. Тя може да бъде:

(а) 31 декември;

(б) датата на прекратяване дейността на предприятието независимо от причините за прекратяването - ликвидация, несъстоятелност или официално обявено временно прекратяване (замразяване) на дейността;

(в) друга дата, към която със закон се предвижда съставяне на финансов отчет, който да отговаря на изискванията за съставяне на годишен финансов отчет.

Дата на изготвяне на годишния финансов отчет - датата, определена със закон, на която най-късно следва да се изготви годишният финансов отчет.

Дата на официално одобрение за публикуване на годишния финансов отчет - датата, на която в зависимост от управленската структура и законите и уставните изисквания се взема решение от управляващия орган на предприятието за публикуване на годишния финансов отчет.

Когато се изисква одобрение на годишните финансови отчети от собствениците или от надзорния орган, след като вече са публикувани, за дата на официалното одобрение за публикуване на годишния финансов отчет се приема датата на първоначалното им публикуване, а не тази, на която собствениците или надзорният орган са одобрили годишния финансов отчет за публикуване.

Дата на заверка на годишния финансов отчет - датата, на която дипломиран експерт-счетоводител или специализирано одиторско предприятие заверява годишния финансов отчет на предприятието. Тази дата не може да бъде по-ранна от датата, на която годишният финансов отчет се одобрява за публикуване, и по-късна от датата, на която той се публикува.

Дата на публикуване на годишния финансов отчет - датата, на която той се публикува. Тя не може да бъде по-късна от определената със закон.

НСС 11 – Договори за Строителство

Договор за строителство - договор за създаване (построяване) на актив или на съвкупност от активи, които представляват един обект. Дейностите, свързани с такива договори, са: строителство на сгради, пътища, мостове, язовири, тунели, кораби и друго сложно оборудване и съоръжения; разрушаване или възстановяване на активи и рекултивирание на околната среда след унищожаването на активи и други.

Договор на базата на "твърда цена" - договор за строителство, при който предприемачът (изпълнителят) се съгласява на твърда договорна цена или на твърда единична цена на готовия строителен продукт. Договорът на базата на "твърда цена" може да съдържа клауза за нейното преговаряне в случаи, когато се очаква повишаване на разходите.

Договор на базата на "разходи плюс" - договор за строителство, при който на предприемача (изпълнителя) се възстановяват допустимите или определени по друг начин разходи плюс процент върху тези разходи или твърдо възнаграждение.

Дял на завършено строителство - метод за признаване на приходи и разходи чрез отнасянето им към етап на завършване на договора.

НСС 12 – Данъци от Печалбата

Счетоводна печалба или загуба - печалбата или загубата за периода, определена като разлика между приходите и разходите от отчета за приходите и разходите, преди приспадане на разхода за данъци от печалбата.

Данъчна печалба (загуба) - печалбата (загубата) за даден период, определена съгласно установените от действащото данъчно законодателство правила, на основата на която се определя размерът на дължимите (възстановимите) данъци.

Данъчна основа - стойността, по която се признава даден актив или пасив от данъчното законодателство при определянето на данъчната печалба (загуба).

Текущ данък от печалбата - сумата на данъците от печалбата, които са определени като дължими (възстановими) по отношение на данъчната печалба (загуба) за периода.

Активи по отсрочени данъци - сумите на данъците от печалбата, възстановими в бъдещи периоди, по отношение на:

- (а) намаляеми временни разлики;
- (б) пренасяне напред на неизползвани данъчни загуби, и
- (в) пренасяне напред на неизползвани данъчни кредити.

Пасиви по отсрочени данъци - сумите на дължимите данъци от печалбата, платими в бъдещи периоди, по отношение на облагаеми временни разлики.

Временни разлики - разликите между балансовата стойност на един актив или пасив и неговата данъчна основа.

Временните разлики биват:

(а) облагаеми временни разлики - временните разлики, от които ще произтекат суми, с които ще се увеличи данъчната печалба или ще се намали данъчната загуба през бъдещи периоди, когато балансовата стойност на актива или пасива бъде възстановена или погасена, или

(б) намаляеми временни разлики - временните разлики, от които ще произтекат суми, с които ще се намали данъчната печалба или ще се увеличи данъчната загуба през бъдещи периоди, когато балансовата стойност на актива или пасива бъде възстановена или погасена.

НСС 13 – Отчитане при Ликвидация и Несъстоятелност

Начален баланс при ликвидация - счетоводен баланс, от началото на отчетния период до датата на съдебното решение за обявяване на предприятието в ликвидация.

Краен ликвидационен баланс – балансът съставен за имуществото след удовлетворяване на кредиторите. Когато при съставянето на крайния ликвидационен баланс активите не са били достатъчни, за да се постигне удовлетворяване на кредиторите, разликата се посочва в баланса като задължение и като загуба.

НСС 16 – Дълготрайни Материални Активи

Дълготрайни материални активи - установими нефинансови ресурси, придобити и притежавани от предприятието, които:

- (а) имат натурално-веществена форма;
- (б) се използват за производството и/или доставката/продажбата на активи или услуги, за отдаване под наем, за административни или за други цели;
- (в) се очаква да бъдат използвани през повече от един отчетен период.

Установимост - възможност за определяне на връзката между конкретен дълготраен материален актив и черпенето на икономическата изгода от него. Очакваната икономическа изгода може да произтича от комбинираното действие на група активи, при което изгодите не могат да се разграничат по конкретни активи. В този случай е необходимо дълготрайният материален актив да се определи (идентифицира) въз основа на:

- (а) притежаваните от предприятието права върху актива отделно от другите активи;
- (б) възможността активът да се изведе от предприятието отделно от другите активи.

Притежание е правото на предприятието да получава очакваните икономически изгоди от дълготрайния материален актив, което произтича от:

- (а) придобитите от предприятието съгласно действащото законодателство права върху актива;
- (б) възможността на предприятието да ограничи достъпа на други до икономическите изгоди от актива.

Икономическа изгода - постигане (пряко или косвено) в хода на употребата на дълготрайния материален актив на:

- (а) увеличение на приходите;
- (б) намаление на разходите.

Балансова стойност - сумата, с която един актив се признава във финансовия отчет, след като се приспадат всички натрупани за него амортизации и се коригира със загубите от обезценката им и с извършените преоценки.

Възстановима стойност - по-високата сума от нетната продажна цена на даден актив и стойността му в употреба, определени съгласно СС 36 - Обезценка на активи.

НСС 17 – Лизинг

Лизингов договор - споразумение, по силата на което наемодателят предоставя на наемателя срещу еднократно плащане или серия от плащания (наем) правото на ползване на определен актив за договорен срок.

Финансов лизинг - лизингов договор, при който наемодателят прехвърля на наемателя в значителна степен всички рискове и изгоди, свързани със собствеността върху актива. В крайна сметка правото на собственост може да бъде или да не бъде прехвърлено.

Експлоатационен лизинг - всеки друг лизингов договор, при който не са налице изискванията за финансов лизинг.

Неотменим лизинг - лизингов договор, който е отменим само в следните случаи:

- (а) при настъпването на някакво непредвидено обстоятелство;
- (б) с разрешението на наемодателя;

(в) ако наемателят сключи нов лизингов договор за същия или за равностоен актив със същия наемодател, или

(г) при изплащане от страна на наемателя на такава допълнителна сума, която от самото начало осигурява в голяма степен продължаването на лизинговия договор.

Начало на лизингов договор - по-ранната от датата на подписване на договора от наемодателя и наемателя или от датата, на която двете страни се обвързват с условията по договора.

Срок на лизингов договор - определеният период, за който наемателят се е договорил с наемодателя да наеме актива, който не може да се анулира, без да се наруши споразумението.

Минимални лизингови плащания - плащанията по време на срока на лизинговия договор, които наемателят ще извърши или може да бъде задължен да извърши, с изключение на условия наеъм, разходите за услугите и данъците, дължими и възстановими от страна на наемодателя, както и:

(а) по отношение на наемателя - всички суми, гарантирани от наемателя или страна, свързана с наемателя, или

(б) по отношение на наемодателя - всяка остатъчна стойност, гарантирана на наемодателя от:

(i) наемателя;

(ii) страна, свързана с наемателя;

(iii) независима трета страна, която има финансова възможност да обезпечи тази гаранция.

Когато наемателят притежава опция за закупуване на актива на цена, която се очаква да бъде значително по-ниска от справедливата стойност към датата на упражняване на тази опция, упражняването на която от самото начало на лизинговия договор е сигурно в голяма степен, минималните лизингови плащания представляват минималните плащания, дължими през целия срок на лизинговия договор, и плащането, необходимо за упражняването на тази опция за закупуване.

Справедлива стойност - сумата, за която даден актив може да бъде заменен или даден пасив да бъде уреден между информирани и желаещи страни в пряка сделка помежду им.

Икономически живот:

(а) периодът, в който се очаква даден актив да бъде икономически използваем от едно или повече предприятия, или

(б) броят на производствените или сходните единици, които се очаква да се придобият от актива.

Срок на годност - приблизително оцененият оставащ период от началото на срока на лизинговия договор без ограничение в неговата продължителност, в който се очаква икономическите изгоди от актива да бъдат усвоени от предприятието.

Гарантирана остатъчна стойност:

(а) по отношение на наемателя - онази част от остатъчната стойност, която е гарантирана от наемателя или от страна, свързана с наемателя (като размерът на гаранцията е максималната сума, която при всички случаи би могла да бъде платена), и

(б) по отношение на наемодателя - онази част от остатъчната стойност, която е гарантирана от наемателя или от трета страна, несвързана с наемодателя, която има финансова възможност да изпълни задълженията на гаранцията.

Негарантирана остатъчна стойност - онази част от остатъчната стойност на наетия актив, чиято реализация от страна на наемодателя не е сигурна или е гарантирана само от страна, свързана с наемодателя.

Брутна инвестиция в лизингов договор - сборът от минималните лизингови плащания по един финансов лизинг от гледна точка на наемодателя и негарантираната остатъчна стойност, начислена за наемодателя.

Незаработен финансов приход - разликата между:

(а) сбора от минималните лизингови плащания по един финансов лизинг от гледна точка на наемодателя и негарантираната остатъчна стойност, начислена за наемодателя, и

(б) сегашната стойност по буква "а" при лихвен процент, посочен в лизинговия договор.

Нетна инвестиция в лизинговия договор - брутна инвестиция в лизинговия договор, намалена с незаработения финансов приход.

Лихвен процент, присъщ на лизингов договор - сконтовият процент, чрез който се определя размерът на лихвата (финансовият разход или приход за бъдещи периоди), която от самото начало на лизинга следва да представлява разликата между общата сума на договорените наемни плащания и справедливата цена на актива, определена от сегашната стойност, на:

(а) минималните лизингови плащания, и

(б) негарантираната остатъчна стойност.

Диференциален лихвен процент по задължението на наемателя - лихвеният процент, който наемателят би трябвало да плаща по подобен лизингов договор или, когато той не може да бъде определен, процентът, който в началото на лизинговия договор наемателят би поел, за да наеме за сходен срок и с подобно обезпечение необходимите средства за закупуване на актива.

Условен наем - онази част от лизинговите плащания, която не е определена като сума, а се основава на друг фактор, с изключение на фактора време (например процент от продажбите, степен на експлоатация, ценови индекси, пазарни лихвени проценти).

НСС 18 – Приходи

Приход - брутният поток от икономически изгоди през периода, създаден в хода на обичайната дейност на предприятието, когато този поток води до увеличаване на собствения капитал отделно от увеличенията, свързани с вноските на собствениците.

Справедлива стойност - сумата, за която един актив може да се размени или един пасив може да се уреди между информирани и желаещи страни в пряка сделка помежду им.

Приходите включват брунтните потоци от икономически изгоди, получени от и дължими на предприятието.

Не се считат за приходи събраните суми от името на трети лица, като например данък върху добавената стойност, застраховки, суми, събрани от името на възложителя, и други, които предприятието получава, но те не водят до увеличаване на собствения капитал.

НСС 19 – Доходи на Персонала

Персонал - лицата, които работят (прослужват трудов или служебен стаж) в предприятието. За целите на стандарта в тази категория се включват и лицата, работещи по договори за управление и по други договори.

Доходи на персонала - форми на възнаграждения, предоставени от предприятието на персонала в замяна на положението от него труд.

Краткосрочни доходи - онези доходи на персонала, които стават напълно изискуеми в рамките на **12** месеца след края на периода, в който персоналът е положил труд за тях. В тези доходи не се включват доходи при напускане и компенсациите (доходите) под формата на акции или дялове от собствения капитал.

Доходи при напускане (прекръпяване на трудовото или служебното правоотношение) - онези доходи на персонала, които са платими като резултат от решението на:

(а) предприятието да прекрати трудовото или служебното правоотношение на заетия персонал преди изтичането на срока за пенсионирането им, или на

(б) персонала за доброволно напускане в замяна на тези доходи.

Компенсации (доходи) под формата на акции или дялове от собствения капитал - онези доходи на персонала, които са:

(а) предоставени под формата на финансови инструменти, носещи дивиденди (или други доходи) и емитирани от предприятието (или от компанията майка), или

(б) суми, чийто размер зависи от бъдещата цена на финансовите инструменти, носещи дивиденди (или други доходи) и емитирани от предприятието (или от компанията майка).

Други дългосрочни доходи - онези доходи на персонала, които са платими **12** или повече месеца от края на периода, през който заетите са положили съответния трудов или служебен стаж.

В тези доходи не се включват доходи след прекръпяване на трудовото или служебното правоотношение, доходи при напускане и компенсации под формата на акции или дялове от собствения капитал, които не са изцяло платими в рамките на **12** месеца след края на периода, в който персоналът е положил труда за тях.

Доходи след напускане (прекръпяване на трудовото или служебното правоотношение) - онези доходи на персонала, които са платими след приключване на трудовото или служебното правоотношение. В тези доходи не се включват доходи при напускане и компенсациите (доходите) под формата на акции или дялове от собствения капитал.

Установени (регламентирани) доходи - онези доходи на персонала, които не са условни при бъдещо наемане на персонал.

Компенсирани отпуски - обезщетения, предоставени на персонала за ползван платен годишен отпуск, платен отпуск по болест и неработоспособност, по майчинство или бащинство, за участие като съдебен заседател, запас и др.

Според периода на получаване те са:

(а) краткосрочни - обезщетенията се очаква да възникнат в рамките на **12** месеца след края на периода, през който заетите са положили свързания с тези отпуски труд;

(б) дългосрочни - обезщетенията се очаква да възникнат **12** месеца след края на периода, през който заетите са положили свързания с тези отпуски труд.

Според начина на определяне на размера им те са:

(а) натрупващи се - могат да бъдат използвани в бъдещи периоди, ако правото на такива отпуски за текущия период не е използвано изцяло; те могат да бъдат:

(i) с установени права - при напускане персоналът има право на възнаграждение за неизползваната част от отпуска;

(ii) без установени права - при напускане персоналът няма право на възнаграждение за неизползваната част от отпуска;

(б) ненадрупващи се - възнаграждението за тях се определя, когато възникнат.

Настояща стойност на задължението за изплащане на определени доходи - настоящата стойност на очакваните бъдещи плащания, необходими за уреждане на задължението, произтичащо от трудовия или служебния стаж на персонала в текущия и за минали периоди. От тази стойност не се приспадат каквито и да са активи по програмата.

Кредитен метод на прогнозираните единици (метод на начислените доходи, изчислени на базата на трудов или служебен стаж, или метод на доходи или години трудов или служебен стаж) - разглежда всеки период от прослужения стаж като пораждащ допълнителна единица право на доходи и измерва всяка такава единица поотделно, за да определи окончателното задължение.

Разходи по текущ трудов или служебен стаж - увеличението на настоящата стойност на задължението за изплащане на определени доходи, произтичащо от трудовия или служебния стаж на персонала за текущия период.

Разходи по минал трудов или служебен стаж - увеличението на настоящата стойност на задължението за изплащане на определени доходи, произтичащо от трудовия или служебния стаж на персонала за минали периоди. Увеличението е вследствие на въвеждането на или промяната в доходите след напускане или в другите дългосрочни доходи.

Разходите по минал трудов или служебен стаж могат да бъдат:

- (а) позитивни - когато доходите бъдат въведени или подобрявани;
- (б) негативни - когато съществуващите доходи бъдат редуцирани.

Разходи за лихви - увеличението на настоящата стойност на задължението за изплащане на определени доходи, произтичащо от различните отчетни периоди, в които задължението възниква и в които се урежда.

Изчислява се, като се умножи коефициентът на дисконтиране по настоящата стойност на задължението за изплащане на определени доходи през целия период, като се вземат предвид всички съществени изменения на задълженията за изплащане на определени доходи.

Програми за доходи след прекратяване на трудовото или служебното правоотношение - формални или неформални спогодби, съгласно които предприятието осигурява доходи на едно или повече лица от персонала след напускането им. Те могат да бъдат:

- (а) програми с определени вноски;
- (б) програми с определени доходи;
- (в) програми на множество работодатели;
- (г) държавни програми;
- (д) програми за компенсации (доходи) под формата на акции или дялове от собствения капитал.

Програми с определени вноски - програми, при които предприятието:

- (а) прави фиксирани вноски във фонд (отделно юридическо лице);
- (б) няма правно или тълкувателно задължение да прави допълнителни вноски, в случай че фондът не притежава достатъчно активи за изплащането на всички доходи на персонала, свързани с трудовия или служебния стаж в текущия и в предходни периоди.

Програми с определени доходи - всички други програми, различни от програмите с определени вноски, при които стойността на задължението се актуализира така, че да не се различава съществено от сумите, подлежащи на изплащане.

Програми на множество работодатели - програми, при които:

- (а) активите са внесени от различни предприятия, които не са под общ контрол;
- (б) активите се използват за осигуряване доходите на персонала на повече от едно предприятие.

Те могат да бъдат програми с определени вноски или с определени доходи.

В тази категория не се включват държавните програми.

Държавни програми - програми, създадени с нормативен акт, които обхващат всички предприятия (или предприятия от дадена категория) и се ръководят от правителството или от друга организация, създадена за тази цел.

Тези програми не са обект на контрол и влияние от страна на предприятието, което съставя финансовия отчет.

Програми за компенсации (доходи) под формата на акции или дялове от собствения капитал - формални или неформални спогодби, според които предприятието осигурява на персонала компенсации (доходи) под формата на акции и дялове от собствения капитал или суми, чийто размер зависи от бъдещата цена на финансовите инструменти, носещи дивиденди (или други доходи).

Активи по програмата - онези активи, които са притежавани от фонд, при наличие на следните условия:

- (а) фондът съществува като отделна юридическа единица, различна от предприятието на работодателя;
- (б) активите на фонда се използват само за уреждане на задълженията за изплащане на доходите на персонала и не са достъпни за кредиторите на предприятието.

Те не могат да бъдат върнати на предприятието или могат да бъдат върнати само в случай че оставащите във фонда активи са достатъчни за посрещане на задълженията по програмата или за предприятието съществува правно или тълкувателно задължение да изплаща директно доходи на персонала.

Възвръщаемост на активите по програмата - лихви, дивиденди или други приходи, произтичащи от активите по програмата, заедно с реализирани и нереализирани печалби или загуби от тях, намалени с всички разходи по управление на програмата и с всички платими по програмата данъци.

Статистически актюерски печалби и загуби включват:

- (а) наложените корекции, предизвикани от различията между статистически актюерски предположения за предходни събития и събитията, които реално са се случили, и
- (б) следствията от промените в статистическите актюерски предположения.

Справедлива стойност - сумата, за която един актив може да бъде разменен или едно задължение да бъде уредено между добре осведомени и желаещи страни в пряка сделка помежду им.

НСС 20 – Отчитане на Правителствени Дарения и Оповестяване на Правителствена Помощ

Правителство - всеки държавен орган, институция, служба или други подобни органи на местно, национално или международно равнище.

Правителствена помощ - действие от страна на правителството, чрез което се предоставя икономическа изгода за конкретно предприятие или за група предприятия, отговарящи на определени критерии.

Не се третира като правителствена помощ изгодите, предоставяни чрез въздействие върху общите икономически условия в страната - например развитие на инфраструктурата, защитни мерки срещу нелоялна конкуренция и други подобни.

Правителствено дарение - предоставянето на средства от правителството на дадено предприятие като компенсация за спазване от негова страна в миналото или в бъдеще на определени условия, отнасящи се до текущата дейност на предприятието.

Не се третира като правителствени дарения такива форми на правителствена помощ, които не могат да бъдат оценени (остойностени), както и сделки на предприятията с правителството, които не се различават от обикновените стопански сделки с други контрагенти.

Обвързани с активи дарения - такива дарения, при които главното условие е получаващото ги предприятие да закупи, създаде или придобие по друг начин дълготраен материален или нематериален актив.

Обвързани с приходи дарения - всички други дарения, освен обвързаните с активи, които се преотстъпват изцяло или частично на предприятието.

Опростени данъци - начислени данъчни задължения, които се отписват със съгласието на правителството без условия.

Преотстъпени данъци - начислени данъчни задължения, които се отстъпват със съгласието на правителството при определени условия.

Опростени заеми - тези заеми, при които заемодателят се отказва от правата си върху възстановяването им със или без условия.

НСС 21 – Ефекти от Промените във Валутните Курсове

Отчетна валута - валутата, в която се представя годишният финансов отчет.

Чуждестранна валута - всяка друга валута, различна от отчетната валута.

Сделка в чуждестранна валута - всяка сделка, която е деноминирана или изисква разплащане в чуждестранна валута, включително сделки, възникващи, когато предприятието:

- (а) купува или продава стоки или услуги, чиято цена е изразена в чуждестранна валута;
- (б) взема или дава в заем средства, когато платимите или дължимите суми са изразени в чуждестранна валута;
- (в) става страна по договор в чуждестранна валута;
- (г) по друг начин придобива или се освобождава от активи, поема или урежда задължения, изразени в чуждестранна валута.

Валутен курс - съотношението, в което се обменят в даден момент две валути.

Централен курс - обявеният от Българската народна банка обменен курс за счетоводни цели.

Заклучителен курс - централният курс за датата, към която е съставен финансовият отчет.

Курсова разлика (разлика от валутен курс) - разликата, възникнала в резултат на превръщането на един и същ брой единици чуждестранна валута в отчетната валута при различни валутни курсове.

Дейност в чужбина - съставна част от дейността на отчитащото се предприятие, чието функциониране се базира или осъществява в страна, различна от страната на отчитащото се предприятие. За дейност в чужбина, неразделно свързана с дейността на отчитащото се предприятие, се счита тази, при която:

- (а) отчитащото се предприятие осъществява контрол по отношение на дейността;
- (б) финансирането се извършва предимно от отчитащото се предприятие;
- (в) паричните потоци на отчитащото се предприятие се влияят пряко от функционирането на тази дейност.

Предприятие в чужбина - предприятие, което не представлява неразделна част от дейността на отчитащото се предприятие. Предприятието в чужбина се характеризира със следното:

- (а) дейностите, осъществявани от предприятието в чужбина, се отличават със значителна автономност спрямо дейностите на отчитащото се предприятие;
- (б) сделките с отчитащото се предприятие не представляват значителен дял от дейността на предприятието в чужбина;
- (в) дейностите, осъществявани от предприятието в чужбина, се финансират предимно от съответната дейност или от местните заеми, а не от отчитащото се предприятие;
- (г) продажбите на предприятието в чужбина се отчитат във валута, различна от отчетната валута;
- (д) паричните потоци на отчитащото се предприятие са отделени от дейността на предприятието в чужбина;
- (е) разходите се отчитат и задълженията се погасяват основно в местна валута, а не толкова в отчетна валута.

Нетна инвестиция в предприятие в чужбина - дялът на отчитащото се предприятие в нетните активи на предприятието в чужбина.

Парични позиции - парични средства в наличност, както и всички останали активи и пасиви, които предстои да бъдат получени или заплатени в твърдо определени или определяеми парични размери.

Нетни активи - сумата на активите на едно предприятие, намалена с неговите задължения.

НСС № 22 – Отчитане на Бизнескомбинации

Бизнескомбинация - обединяването на отделни предприятия в една стопанска единица в резултат на обединяването на едно предприятие с друго или придобиването на контрол върху нетните активи и дейности на друго предприятие.

Бизнескомбинацията може да се осъществи по различни начини, които се определят съобразно законовите, данъчните или други изисквания. Например:

(а) може да включва закупуването от дадено предприятие на акции/дялове на друго предприятие (например като съучастие) или закупуването от дадено предприятие на нетните активи на друго предприятие (например като покупка на активи и поемане на пасиви);

(б) може да се осъществи посредством емитиране на дялов капитал (например като икономическо поглъщане) или чрез прехвърлянето на пари, парични еквиваленти или други активи (например като размяна);

(в) може да се осъществи между собствениците на комбиниращите се предприятия или между едно предприятие и собствениците на другото предприятие;

(г) може да се осъществи чрез създаването на ново предприятие, което да притежава контрола върху комбиниращите се предприятия (например като холдинг и консорциум);

(д) може да се осъществи чрез прехвърляне на нетните активи на едно или повече от комбиниращите се предприятия на друго предприятие (например като апортни вноски);

(е) може да се осъществи чрез прекратяване на едно или повече от комбиниращите се предприятия (например като вливане и сливане).

Придобиване - бизнескомбинация, при която едно от предприятията (придобиващото) придобива контрол върху нетните активи и дейности на друго предприятие (придобиваното) в замяна на прехвърлянето на активи и поемането на пасиви или емитиране на акции.

Обединяване на участия - бизнескомбинация, при която не може да се идентифицират участниците в нея като придобивач и придобиван (придобивани), т.е. комбиниращите се предприятия обединяват контрола си върху нетните активи и дейности, за да постигнат постоянно взаимно споделяне на рисковете и изгодите, свързани с комбинираното предприятие, така че никой от страните не може да се идентифицира като придобиваща.

Обратно придобиване - когато предприятие придобива акции (дялове) от собствения капитал на друго предприятие с право на глас, но като част от разменната сделка емитира достатъчно акции (дялове) от собствения си капитал с право на глас, чрез които възмездно обезщетява собствениците, които са продали своите акции (дялове) в другото предприятие, така че контролът върху комбиниращите се предприятия в действителност се придобива от обезщетените собственици. В този случай придобиващото предприятие е това, на което са продадени акциите (дяловете) от собствения капитал с право на глас, въпреки че от правна гледна точка предприятието е дъщерно.

Постепенно придобиване - когато предприятие осъществява придобиване на друго предприятие посредством последователни разменни сделки, в резултат на които придобиването се предхожда от участия, прогресиращи от незначителни (малцинствени) през значителни (основни) до контролни (придобиващи).

Контрол - правото да се управлява дейността на предприятие с оглед извличането на икономически изгоди. Той може да бъде:

(а) пряк - контрол, осъществяван чрез притежание на повече от половината акции (дялове) с право на глас от собствения капитал на друго предприятие;

(б) косвен - контрол върху повече от половината акции/дялове с право на глас на друго предприятие с право на глас, осъществяван съвместно или чрез дъщерни предприятия и/или съгласно договорни, и/или фактически отношения за осъществяване на контрол.

Договорни отношения за осъществяване на контрол спрямо друго предприятие са налице, когато:

(а) съществува договореност за това с други притежатели на акции (дялове) от собствения капитал с право на глас в предприятието;

(б) са по силата на устав или договор между притежателите на акции (дялове) в предприятието;

(в) са по силата на договореност за назначаване и/или освобождаване на мнозинството от членовете на управителния орган в предприятието;

(г) са по силата на договореност за упражняване на мнозинството от правата на глас на заседанията на управителния орган в предприятието.

Фактически отношения за осъществяване на контрол спрямо друго предприятие са налице, когато:

(а) се осъществява бизнескомбинация, при която справедливата стойност на едното предприятие е значително по-висока от тази на другото предприятие;

(б) се осъществява бизнескомбинация посредством замяна на обикновени акции (дялове) с право на глас срещу пари - предприятието, предоставило парите, обикновено се явява придобиващо, с изключение на случаите, когато е налице обратно придобиване;

(в) в резултат на бизнескомбинация ръководството на едното предприятие може да доминира при подбора на ръководния екип на другото предприятие - доминиращото предприятие се явява придобиващо.

Икономическа изгода - постигане (пряко или косвено) в хода на дейността на придобиваното предприятие на:

(а) увеличение на приходите на придобиващото предприятие;

(б) намаление на разходите на придобиващото предприятие.

Дата на придобиване - датата, на която в действителност се прехвърля контролът върху придобиваното предприятие на придобиващото предприятие, разглеждана в съответствие със счетоводния принцип "предимство на съдържанието пред формата".

Нетни активи - сумата, която отразява разликата между активите и пасивите на едно предприятие (собствения капитал), коригирана с непрехвърляемите активи и пасиви.

Непрехвърляеми активи и пасиви са активи и пасиви, които са определени като неподлежащи на прехвърляне на собствеността им от:

(а) действащото законодателство (търговско, данъчно и т.н.), например такива могат да бъдат активите и пасивите по отсрочени данъци, отложените приходи, отложените разходи, предоставените преференции от институции (държавни, обществени, частни, международни и др.) и т.н.;

(б) договорните отношения на отделните комбиниращи се предприятия, например кредитор не е съгласен вземането му да се прехвърли или самото задължение не позволява да се прехвърля, тъй като е възникнало при определени обстоятелства и за определена цел, или задължението е персонифицирано и не позволява прехвърляне; такива отношения могат да бъдат и за активи, предоставени целево или за които се ползват преференции, които биха се преустановили в резултат на бизнескомбинацията;

(в) договорните отношения между комбиниращите се предприятия, например предприятията по взаимно съгласие не участват в бизнескомбинацията с всичките си активи и/или пасиви.

Предприятие майка, Дъщерно предприятие и Малцинствено участие за целите на този стандарт са тези по смисъла на СС 27 - Консолидирани финансови отчети и отчитане на инвестициите в дъщерни предприятия.

НСС 24 – Оповестяване на Свързани Лица

Свързани лица - лицата са свързани, когато едното е в състояние да контролира другото или да упражнява върху него значително влияние при вземането на решения от финансово-стопански характер. Те могат да бъдат юридически и физически лица, в т. ч. управленски персонал.

Сделки между свързани лица - прехвърляне на активи и/или на пасиви между свързани лица, без да е задължително прилагането на характерната за сделката справедлива цена.

Косвено притежание - възможност за участие в управлението на предприятие, упражнявано чрез дъщерни предприятия и/или чрез съпрузите, роднините по права линия - без ограничения, и по сребрена линия - до четвърта степен включително, и/или чрез други лица по силата на договора.

Контрол за целите на този стандарт е този по смисъла на СС 27 - Консолидирани финансови отчети и отчитане на инвестициите в дъщерни предприятия.

Значително влияние за целите на този стандарт е това по смисъла на СС 28 - Отчитане на инвестициите в асоциирани предприятия.

НСС 27 – Консолидирани Финансови Отчети и Отчитане на Инвестиции в Дъщерни Предприятия

Предприятие майка - предприятие с едно или повече дъщерни предприятия.

Дъщерно предприятие - предприятие, което се контролира от друго предприятие (предприятие майка).

За целите на съставяне на консолидирания финансов отчет от предприятието майка за дъщерно предприятие на предприятието майка се счита и всяко предприятие, което е дъщерно на дъщерно предприятие на предприятието майка.

Предприятия от група - предприятието майка и всички негови дъщерни предприятия.

Малцинствено участие - дялът от печалбата или загубата и от нетните активи на дъщерно предприятие, отнасящ се до тази част от собствения капитал на дъщерното предприятие, която се притежава от предприятията или лица извън групата.

Контрол - властта, която едно предприятие (контролиращо) има над финансовата и оперативната политика на друго предприятие (контролирано), произтичаща от упражняването на правата по чл. 37, ал. 2 от Закона за счетоводството от контролиращото над контролираното предприятие.

Индивидуален финансов отчет - финансов отчет, който представя имущественото и финансовото състояние, отчетеният финансов резултат, промените в паричните потоци и в собствения капитал на едно предприятие, независимо от това дали то е предприятие от група.

Консолидиран финансов отчет - финансов отчет на предприятия от група, представен като финансов отчет на едно предприятие.

Органи на управление - ръководните, управителните и надзорните органи на предприятието.

НСС 28 – Отчитане на Инвестициите в Асоциирани Предприятия

Асоциирано предприятие - предприятие, в което инвеститорът упражнява значително влияние, но което не представлява нито дъщерно предприятие, нито смесено предприятие на инвеститора.

Значително влияние - правото на участие при вземането на решения, свързани с финансовата и оперативната политика на предприятието, в което е инвестирано, но не и контрол или съвместен контрол върху тази политика.

Метод на собствения капитал - метод на отчитане, според който инвестицията първоначално се признава по себестойност (цена на придобиване), а впоследствие се преизчислява в съответствие с промените в дела на инвеститора в нетните активи (собствения капитал) на предприятието, в което е инвестирано. Печалбата или загубата на инвеститора включва дела на инвеститора в печалбата или загубата на предприятието, в което е инвестирано.

Себестойностен метод - метод на отчитане, според който инвестицията се отчита по себестойност (цена на придобиване). Инвеститорът отчита приход от инвестицията единствено до степента, в която той получава суми при разпределение на натрупаните печалби на предприятието (дивиденди), в което е инвестирано, възникнали след датата на придобиване на инвестицията. Разпределенията, надвишаващи тези печалби, представляват възстановяване на инвестицията и се отчитат като намаление на себестойността ѝ.

За целите на този стандарт понятията **Контрол**, **Предприятия от група**, **Дъщерно предприятие**, **Индивидуален финансов отчет** и **Консолидиран финансов отчет** са тези по **СС 27** - Консолидирани финансови отчети и отчитане на инвестициите в дъщерни предприятия, а **Съвместен контрол** е този по **СС 31** - Отчитане на дялове в смесени предприятия.

НСС 31 – Отчитане на Дялове в Смесени Предприятия

Смесено предприятие - договорно взаимоотношение, по силата на което две или повече страни се заемат със стопанска дейност, която подлежи на съвместен контрол.

Контрол - правото да се управлява финансовата и оперативната политика на дадена стопанска дейност по начин, който осигурява извличане на изгода.

Съвместен контрол - договореното споделяне на контрола върху въпросната стопанска дейност.

Значително влияние - правото на участие при вземането на решения, свързани с финансовата и оперативната политика на дадена стопанска дейност, но не и контрол или съвместен контрол върху тази политика.

Съдружник - страна, която участва в смесено предприятие и споделя съвместния контрол върху смесеното предприятие.

Инвеститор в смесено предприятие - участникът в смесено предприятие, който не участва в съвместния контрол върху него.

Пропорционална консолидация - методът на осчетоводяване и отчитане, при който процентният дял на съдружника във всеки от активите, пасивите, приходите и разходите на съвместно контролираната стопанска единица се комбинира ред по ред със сходните позиции или пък се отчитат като позиции на отделни редове във финансовите отчети на съдружника.

НСС 32 – Финансови Инструменти

Финансов инструмент - договор, който поражда едновременно както финансов актив в едно предприятие, така и финансов пасив или инструмент на собствения капитал в друго предприятие.

Произтичащите от законови или подзаконови изисквания пасиви или активи, които нямат договорен характер за предприятията (например данъците, таксите, дивидентите за държавата и т. н.), не са финансови пасиви или финансови активи.

Финансов актив - всеки актив, който представлява:

- (а) парична сума;
- (б) договорно право за:
 - (i) получаване на парични суми или друг финансов актив от друго предприятие;
 - (ii) размяна на финансов инструмент с друго предприятие при потенциално благоприятни условия;
- (в) инструмент на собствения капитал на друго предприятие;
- (г) компенсаторен инструмент по смисъла на чл. 2 от Закона за сделките с компенсаторни инструменти.

Финансов пасив - всеки пасив, който представлява договорно задължение за:

- (а) предоставяне на парични суми или финансов актив на друго предприятие, или
- (б) размяна на финансови инструменти с друго предприятие при потенциално неблагоприятни условия.

Инструмент на собствения капитал - договор, който осигурява остатъчна стойност в активите на дадено предприятие след приспадане на всички негови пасиви.

Паричен финансов инструмент - финансов инструмент, който ще бъде получен или платен като фиксирана или определима парична сума.

Потенциално благоприятни условия - условия, при които предприятието очаква или възнамерява да реализира печалба при опериране с финансов инструмент.

Потенциално неблагоприятни условия - условия, при които предприятието очаква или предполага, че ще реализира загуба при опериране с финансов инструмент.

Договор - обвързващо споразумение с ясни икономически последици за две или повече страни и осигурено изпълнение чрез законна сила.

Непроизводен (първичен, основен, базов) финансов инструмент - финансов инструмент, изискващ първоначална нетна инвестиция. Това са вземанията, задълженията и осигуряванията на собствения капитал.

Производен финансов инструмент (дериватив) - финансов инструмент:

- (а) чиято стойност се мени в отговор на промяната на предварително определена (заложена) променлива, като конкретен лихвен процент, цена на ценна книга, цена на стока, валутен курс, кредитен рейтинг, ценови индекс, рейтингов индекс, кредитен индекс и други подобни;
- (б) който не изисква почти никаква първоначална нетна инвестиция или почти никаква нетна инвестиция с отношение към други видове договори, които реагират по подобен начин на промените в пазарните условия, и
- (в) който се заплаща на бъдеща дата.

Производните финансови инструменти не водят до прехвърляне на непроизводните финансови инструменти при възникване на договора, дори и при падежа им не е задължително да се осъществи такова прехвърляне.

Производните финансови инструменти могат да бъдат: фючърсните и форуърдните договори; суапови (лихвени и валутни и т.н.) опции (пут и кол), споразумения и ангажименти, от които могат да произтекат финансови ефекти и други подобни.

Внедрен (комбиниран, сложен, хибриден, съставен, синтетичен) произведен финансов инструмент (внедрен дериватив) - произведен финансов инструмент, който включва:

- (а) произведен финансов инструмент, и
- (б) договор.

Финансов риск - риск, присъщ на финансовите инструменти, който се проявява поотделно или съчетано в следните разновидности:

(а) риск на паричния поток - риск, произтичащ от колебанията в размера на бъдещите парични потоци, свързани с финансов инструмент;

(б) кредитен риск - риск, произтичащ от възможността предприятието да не получи в договорения размер или въобще финансов актив, както и възможността предприятието да получи в пълен размер финансов актив, но на по-късна дата от уговорената;

(в) ликвиден риск - риск, произтичащ от възможността предприятието да не погаси в договорения размер или изобщо финансов пасив, както и възможността предприятието да погаси в пълен размер финансов пасив, но на по-късна дата от уговорената;

(г) ценови риск - риск, произтичащ от колебанията в цената на финансов инструмент, който в зависимост от вида на финансовия инструмент може да бъде:

- (i) валутен риск - риск, произтичащ от промени във валутен курс;
- (ii) лихвен риск - риск, произтичащ от промени в лихвен процент;
- (iii) пазарен риск - риск, произтичащ от промени в пазарна цена.

Амортизируема стойност на финансов инструмент - размерът, с който първоначално е бил оценен финансовият инструмент при неговото признаване и коригиран:

(а) в посока увеличение - с натрупаната амортизация на всяка разлика между първоначалния размер и размера при падежа;

(б) в посока намаление:

(i) с вноските от погасяване на главницата; натрупаната амортизация на всяка разлика между първоначалния размер и размера на падежа;

(ii) с всякакво отчисление за обезценка или несъбираемост.

Метод на ефективната лихва - метод за изчисляване на амортизацията на финансов актив или пасив чрез използването на ефективния лихвен процент.

Ефективен лихвен процент - размерът, който прави точен дисконт на очакваните бъдещи парични потоци до падежа или до следващата дата на пазарна промяна на цените до сегашната нетна преносна стойност на финансов актив или пасив. Ефективният лихвен процент понякога се определя като уравновесен приход до времето на падежа или до следващата дата на пазарна промяна на цените и представлява вътрешната норма на възвръщаемост на финансовия инструмент за определен отчетен период.

При изчисляването на ефективния лихвен процент се вземат под внимание всички вознаграждения и такси, платени или получени между страните по договора.

Контрол над актив - правото за получаване на бъдещи икономически изгоди, които произтичат от този актив.

Хеджиране за целите на счетоводството - определяне на един или повече хеджиращи инструменти, изменението на чиято справедлива стойност представлява цялостна или частична компенсация за промяната в справедливата стойност или в паричните потоци на хеджираната позиция.

Отписване - изваждане на финансов актив или пасив или част от тях от счетоводния баланс на предприятието.

Неотменим ангажимент - споразумението за обмен на определено количество ресурси на определена цена на определена бъдеща дата.

Хеджирана позиция - актив, пасив, договор или прогнозна бъдеща сделка, която:

(а) излага предприятието на риск от изменения в справедливата стойност или от промени в бъдещите парични потоци, и която

(б) за целите на отчитане на хеджирането се определя като защитавана позиция.

Хеджиращ инструмент - определен произведен финансов инструмент (при редки обстоятелства може и непроизведен финансов инструмент), чиято справедлива стойност или парични потоци се очаква да компенсират промените в справедливата стойност или в паричните потоци на определената хеджирана позиция.

За целите на този стандарт непроизведен финансов инструмент може да бъде определен за хеджиращ инструмент при отчитане на хеджиране само ако защитава риск, произтичащ от промени във валутен курс (валутен риск).

Ефективност на хеджиране - степента, до която компенсационните промени в справедливата стойност или паричните потоци, свързани с даден хеджиран финансов риск, се постигат от хеджиращия инструмент.

Споразумение за обратно изкупуване - споразумение за прехвърляне на финансов актив на друга страна срещу пари в брой или друго обезщетение и съответно задължение за обратно изкупуване на финансовия актив на бъдеща дата на цена, равна на получените пари в брой или на полученото друго обезщетение, плюс лихва.

Разходи по извършване на сделка с финансови инструменти - направените разходи, които могат пряко да бъдат приписани на придобиването или продажбата на финансов инструмент.

НСС 34 – Междинно Счетоводно Отчитане

Междинен финансов отчет - финансовият отчет за период по-кратък от една календарна година (1 януари - 31 декември). За междинни не се считат отчетите на новосъздадените и прекратилите дейността си предприятия.

Отчетен период на междинен финансов отчет - определеният от съответния държавен орган или външен потребител период (месец, тримесечие, шестмесечие, деветмесечие и др.), за който се съставя междинен финансов отчет.

НСС 36 – Обезценка на Активи

Възстановима стойност - по-високата от нетната продажна цена на даден актив и неговата стойност в употреба.

Нетна продажна цена - сумата, която може да се получи за даден актив при пряка сделка между информирани и желаещи осъществяването ѝ купувач и продавач, намалена с разходите по продажбата.

Стойност в употреба - сегашната стойност на прогнозираните бъдещи парични постъпления, които се очаква да бъдат получени при непрекъснатото използване и при освобождаването от актива в края на полезния срок на ползването му.

Балансова (преносна) стойност - стойността, по която един актив се посочва в счетоводния баланс на предприятието след приспадане на начислената амортизация и начислените към момента загуби от обезценката му.

Разходи при освобождаване от актива - разходите, които са пряко свързани с освобождаване на предприятието от даден актив (например разходи по прекратяване на експлоатацията на уранови мини, по извеждане на ядрени реактори и т.н.), с изключение на финансовите разходи и разходите за данъци от печалбата.

Генериращ парични постъпления обект - най-малката разграничима група от активи, която поражда (генерира) парични постъпления при използването на активите, които са в значителна степен независими от паричните постъпления от други активи или групи от активи.

Корпоративни активи - активи, които генерират бъдещи парични постъпления както от разглежданите обекти, генериращи парични постъпления, така и от други обекти, генериращи парични постъпления. В корпоративните активи не се включва положителната търговска репутация.

Загуба от обезценка на активи - сумата, с която преносната стойност на актива превишава неговата възстановима стойност.

Активен пазар - пазар, на който търгуваните на пазара единици са хомогенни - желаещи продавачи и купувачи могат да се намерят по всяко време и информацията за цените по сделките е общодостъпна.

НСС 37 – Провизии, Условни Задължения и Условни Активи

Провизия - задължение с неопределена срочност или размер.

Пасив - текущо задължение на предприятието, произтичащо от минали събития, уреждането на което се очаква да породить необходимост от поток от ресурси на предприятието, включващ икономически изгоди.

Задължаващо събитие - събитие, което поражда правно или конструктивно задължение, което има за резултат липсата на реална алтернатива за погасяване на задължението.

Правно задължение - такова задължение, което произтича от:

- (а) договор - според неговите клаузи;
- (б) действащото законодателство;
- (в) друго приложение на закона.

Конструктивно задължение - такова задължение, което произтича от действия на предприятието, чрез които:

- (а) то е показало на други страни (персонал, контрагенти, общество), че ще поеме определени задължения, които има намерение да изпълни; такива могат да бъдат и сключването на обременяващи договори;
- (б) то е приело програма за реструктуриране, която се планира и ръководи от ръководството.

Обременяващи договори - такива договори, по силата на които разходите, направени за покриване на задълженията, превишават очакваните икономически ползи от сключването на договорите.

Реструктуриране - планирана и контролирана програма от ръководството на предприятието, която променя съществено:

- (а) обхвата на дейността на предприятието;
- (б) начина, по който се осъществява дейността на предприятието.

Условни задължения - такива задължения, които могат да се класифицират като:

(а) възможно задължение, което произлиза от минали събития и чието съществуване ще бъде потвърдено само от настъпването или ненастъпването на едно или повече несигурни бъдещи събития, които не могат да бъдат изцяло контролирани от предприятието, или

- (б) настоящо задължение, което произлиза от минали събития, но не е признато, защото:
 - (i) не е вероятно за погасяването му да бъде необходим паричен поток от ресурси, включващи икономически ползи, или
 - (ii) размерът на задължението не може да бъде определен с достатъчна степен на надеждност.

Условен актив е възможен актив, който произлиза от минали събития и чието съществуване ще бъде потвърдено само от настъпването или ненастъпването на едно или повече несигурни бъдещи събития, които не могат да бъдат изцяло контролирани от предприятието.

НСС 38 – Нематериални Активи

Нематериални активи - установими нефинансови ресурси, придобити и контролирани от предприятието, които:

- (а) нямат физическа субстанция, въпреки че:

- (i) могат да се съдържат във физическа субстанция, или
- (ii) носителят им може да има физическа субстанция;
- (б) са със съществено значение при употребата им;
- (в) от използването им се очаква икономическа изгода.

Вътрешно създадена репутация - репутация, формирана от предприятията при осъществяване на дейността им, която може да доведе до увеличение на икономическите изгоди над тези, които предприятията биха реализирали без наличието на такава репутация. Вътрешно създадената репутация може да се изрази във:

- (а) увеличение на пазарната стойност на предприятието като цяло в сравнение с балансовата стойност на неговите установими нетни активи;
- (б) увеличение на котировките на акциите или дяловете на предприятието в пазар на ценни книжа, без да е налице в такъв размер увеличение в балансовата стойност на неговите установими нетни активи;
- (в) подобряване на кредитния рейтинг на предприятието, без да е налице в такъв размер подобрене на финансовото му състояние;
- (г) получаване статут на първокласен клиент (например в банкова институция), без да са извършени допълнителни разходи от страна на предприятието;
- (д) покачване в позицията на предприятието в класации, рейтинги и т.н., без да е налице извършването на допълнителни разходи за тази цел.

Установимост - възможност за определяне на връзката между конкретен нематериален актив и черпенето на икономическата изгода от него. Очакваната икономическа изгода може да произтича от комбинираното действие на група активи, при което изгодите не могат да се разграничат по конкретни активи. В този случай е необходимо нематериалният актив да се определи (идентифицира) въз основа на:

- (а) притежаваните от предприятието права върху нематериалния актив отделно от другите активи;
- (б) възможността нематериалният актив да се изведе от предприятието отделно от другите активи.

Контрол - правото на предприятието да получава очакваните икономически изгоди от нематериален актив, което произтича от:

- (а) придобити от предприятието съгласно действащото законодателство в страната права върху нематериалния актив;
- (б) възможността на предприятието да ограничи достъпа на други до икономическите изгоди от нематериалния актив.

Икономическа изгода - постигането (пряко или косвено) в хода на употребата на нематериален актив на:

- (а) увеличение на приходите;
- (б) намаление на разходите.

Изследователска дейност - оригинална и планирана проучвателна дейност с цел достигане на нови научни или технически знания и познания. Изследователските дейности могат да бъдат:

- (а) дейности, които имат за цел постигането на нови знания;

(б) търсенето, оценяването и окончателната селекция за прилагането на изследователски открития или други знания и познания;

- (в) търсенето на алтернативни възможности за материали, устройства, продукти, процеси, системи или услуги;

(г) формулирането, проектирането, оценяването и окончателното селектиране на възможни алтернативи за нови или усъвършенствани материали, устройства, продукти, процеси, системи или услуги.

Развойна дейност - практическото прилагане на изследователските открития или други знания в план или схема за производството на нови или съществено подобрени материали, устройства, продукти, процеси, системи или услуги преди започването на търговското производство или употреба в дейността на предприятието. Развойната дейност може да бъде:

- (а) проектиране, изграждане и изпитание на предпроизводствени прототипи и модели;

(б) проектиране на инструменти, матрици, шаблони и други подобни, които предполагат използването на нова технология;

(в) проектиране, изграждане и експлоатация на пилотна машина, която не е икономически реализуема за целите на търговското производство;

(г) проектиране, изграждане и изпитване на определена алтернатива за нови или усъвършенствани материали, устройства, продукти, процеси, системи и услуги.

Възстановима стойност - по-високата сума от нетната продажна цена на даден актив и стойността му в употреба, определени съгласно СС 36 - Обезценка на активи.

НСС 40 – Отчитане на Инвестиционни Имоти

Имот - притежавана или придобивана по финансов лизинг изцяло или частично земя и/или сграда.

Инвестиционен имот - имот (земя или сграда, или част от сграда, или и двете), държан (от собственика или от наемателя по финансов лизинг) по-скоро за получаване на приходи от наем или за увеличаване на стойността на капитала, или и за двете, отколкото за:

- (а) използване при производството на продукция или оказването на услуги;
- (б) доставката на материали, стоки или услуги;
- (в) за административни цели;
- (г) от персонала - независимо дали персоналот плаща наем по пазарни цени;

(д) продажба в рамките на икономическата дейност на предприятието.

Ползван в дейността имот - имот, държан (от собственика или наемателя по финансов лизинг) за:

(а) използване при производството на продукция или услуги;

(б) доставка на материали, стоки или услуги;

(в) използване за административни цели;

(г) използване от персонала - независимо дали персоналят плаща наем по пазарни цени.

Имот за продажба - имот, държан за продажба в рамките на икономическата дейност на предприятието.

Изграждане на имот - процес на придобиване (строителство) на имот по стопански начин или чрез възлагане.

Разработване на имот - процес на извършване на разходи (включително ремонтни и/или за подобрения), необходими, за да го приведат в работно състояние, като в тях не се включват:

(а) разходите за пускане в експлоатация;

(б) първоначалните оперативни загуби, понесени преди имотът да достигне планираното ниво на заетост (при инвестиционните имоти) или на ефективност (при ползваните в дейността имоти);

(в) необичайно големите количества бракуван материал, труд или други ресурси в процеса на придобиване и/или разработване на имота;

(г) разходите, необходими за продажбата му - посреднически, рекламни, консултантски, оценителски и други подобни.

Справедлива стойност - цената, за която един актив може да бъде разменен между осведомени и желаещи страни в сделка между несвързани лица.

Цена на придобиване - изплатената сума в пари или в техни еквиваленти или справедливата стойност на друга на-срещна престация, дадена за придобиването на актива, към момента на неговото придобиване или изграждане.

Балансова (преносна) стойност - сумата, с която е признат един актив в баланса.

НСС 41 – Селско Стопанство

Селскостопанска дейност - дейността, чрез която се управляват биологичните активи и тяхната биологична трансформация в селскостопанска продукция с цел те да бъдат продадени, преработени или използвани в тази дейност.

Биологичен актив - придобито и контролирано от предприятието живо животно или растение в резултат на минали събития, от управлението на което се очаква икономическа изгода.

Група биологични активи - съвкупност от сходни живи животни или растения.

Селскостопанска продукция - първоначално придобит полезен продукт от биологичните активи на предприятието, който се идентифицира като отделен актив в момента на отделянето му от биологичния актив.

Продуктите, получени в резултат на преработката на селскостопанската продукция, не се включват в обхвата на този стандарт.

Биологична трансформация - процес, включващ растеж, стареене, продуктивност и размножаване, които предизвикват качествени и количествени промени в животните и растенията и се създават нови активи под формата на селскостопанска продукция или други биологични активи от същото потомство.

Справедлива стойност - сумата, за която биологичните активи и селскостопанската продукция могат да бъдат разменени в пряка сделка между информирани и желаещи, осъществяването на сделката купувач и продавач към настоящия момент.

Правителствени дарения - дарения, определени в СС 20 - Отчитане на правителствените дарения и оповестяване на правителствена помощ.

Активен пазар - пазар, при който съществуват следните условия:

(а) стоките, които се търгуват, са хомогенни;

(б) желаещите продавачи и купувачи могат да бъдат открити нормално по всяко време, и

(в) цените са общодостъпни.

Разходи при продажба - разходите, които се състоят от комисиони за брокери и дилъри, такси за регулиращи агенции и стокови борси, такси и задължения по прехвърлянето. В разходите при продажба и в справедливата стойност не се включват транспортни и други подобни разходи, свързани с пренасянето (превозването) на активите до пазара.